

Móra István

A TANYASI ISKOLÁSOK

Írom ezt azoknak a budapesti kispajtásaimnak, akik rendszeren csengetés után érkeztek az iskolába s avval mentegetőztök, hogy rosszul járt az órátok – azonfölül: hogy messze laktok.

Szeretnélek összeszedni benneteket egyszer, nagy-nagy léghajóba beleültetni, aztán elszállni veletek arra a szegedi vagy halasi határra, hogy tekintsetek szét, nézzetek le a földre.

Onnan a magasból nem látnátok egyebet, csak a véghetetlen nagy fehérséget, a havat, az aluvó mezők szemfödelét.

Akkor lejjebb ereszkednének, s annyira egymástól, mint a Dunán a hidak amennyire vannak, mintha lefagyott szárnyú nagy-nagy madarak gubbaszkodnának: barnállnak a tanyák, de nem ám úgy sorjában, hanem szanaszét.

Azok a tanyák a szántóvető, jószágnevelő parasztemberek hajlékai. Az ő izzadságuk gyümölcse a kenyér, amit esztek, a hús, amelyet szerettek, a barack, a szőlőgerezd, ami után áhítottok.

Egyszer csak valamerről vékonyka harangszót hallanánk, valamerről, láthatatlan messzeségből. Ott van az iskola. Száz gyerek jár belé, fiúk-leányok együtt. Akkora darab földről, mint amekkora darabon fekszik az egész Budapest.

Utcák ott nincsenek, kövezett, aszfaltos utcák, kiket száz meg száz ember föltisztítana, hamuval, fűrészpórral behintene. Töretlen országutak, taposatlan dűlők visznek az iskolához. Gondoljátok el, hogy a Kerepesi út, a Nagykörút, Kiskörút, az Üllői út az országutak, a többi utca csak dűlőút s az egyetlen iskola ott volna, ahol a Népszínház van. Akkor mondhatnátok csak igazán, hogy messze laktok, de akkor se bántsátok az órátokat, hogy az rosszul jár, amint a tanyai iskolás sohase mondja.

De nem is kell mondania néki, mert sohase késik el. Mellesleg említem, hogy sok tanyán nincs is óra, ha meg van, siet – nem úgy, mint a tietek, hogy az mind késik.

Az is igaz, hogy a tanyai iskolás gyerek apja, anyja korán kel, tesz-vesz, kerül-fordul a ház körül, de hát a ti apátok-anyátok is úgy tesz. Csakhogy a tanyai gyerekek nem kell egy szót se szólni.

Ha már azt neszeli, hogy ég a lámpa, fölkel az magától.

Már akkor a táskájuk kész rendben van. Még az este rendbe hozták, mikor kikérdezték egymást a holnapra való leckéből.

Titeket nem győznek krajcárral. Tinektek minden nap új palavessző, új toll, új plajbász, új füzet, új rajzpapíros, új gumi kellene. Azok, szegény fejük, lúdszárnya tollába dugják a csipet palavesszőt, nádszálba a plajbászt. Uzsonnapézn helyett – amin ti cukrot vesztek – kenyeret dugnak a zsebükbe, rozsos barnakenyeret – avval kézen fogják egymást s nekivágnak a kegyetlen útnak az iskola felé, kutyaugatás irányában, mikor még sötét van. A fiú törtet a keserves hóban, a húgocskája a nyomába hágdos neki. Mikor a kislány keze megfázik, hogy nem állhatja már sírás nélkül, a fiú megáll a fél térdig érő hóban, két keze közé veszi a lány tíz ujját és elkezdi morzsolgatni, miközben rá-rálehel.

– Gyere, Márka, ne félj semmit...

– Nem félek, csak el ne késsünk!

És hogy el nem késnek, azt én mondom nektek, aki majd tíz esztendeig voltam a tanyai gyerekek tanítója, most pedig pesti tanító vagyok, és nem győzöm elhinni, hogy messze is laktok, az órátok is rosszul jár...

(Az *Én Ujságom*, 1900/6.)